

Mina

– Ir... įrašinėjame.

– Gerai. Kaplanas Luisas. – Įsivaizduoju jį. Bandau galvoti, ką jis norėtų, kad pasakyčiau, ir tada suvokiu, jog per ilgai tyliu. – Atsiprašau. Gal galima iš naujo?

– Ne, visai miela. Tiesiog tęsk.

– Na, gerai. Kaplanas Luisas yra – na, žinote. Kvaila bandyti jį apibūdinti, nes juk visi Kaplaną pažįsta kaip nuluptą.

Atsakinga už įrašą mergina rankomis padaro sukamąjį judesį ir linkteli į filmuojantį vaikinuką. Turbūt nori, kad žiūrėčiau į kamerą, nes, aišku, žiūriu kitur. Žiūriu į kairę nuo jos, į vaikinuko petį, tada į savo kelius.

– Tai ir yra visa jo esmė. Kaplaną visi pažįsta. Nuo seno, – juokiuosi. – Tektų išties pasistengti, norint rasti bent vieną moksleivį, mokytoją arba kitą žmogų šioje mokykloje ar planetoje, kuris nepažintų ir nemylėtų Kaplano Luiso. Jis visų mėgstamiausias.

Kaplanas

- Įjungta?

- Taip.

- Mina Stern - geriausia mano draugė.

Visi laukia, ką dar pasakysiu.

- Taip, tai tiek. Bet tai ne mažmožis. Ji mano mėgstamiausia.

1

Kaplanas

Kažkada kovą per klasės valandėlę staiga sugriaudėja garsiakalbis ir kviečia Miną į raštinę. Juokinga, nes juk Miną.

– Dabar tavo išmes iš mokyklos, – pasakau.

Pasigirsta juokas, bet ne jos. Mina geriau nei bet kas kitas moka nutaisyti rimtą veidą, ypač kai į ją susmigusios kitų akys. Vėliau, jau po visko, ji man kartais pasakoja, kaip tvardėsi nesijuokusi, nepravirkusi ar nevarčiusi akių, nors man atrodo, kad meluoja, nes veidas būna pabalęs ir visiškai ramus.

Kai ji išeina iš kabineto, prisimenu tą dieną, kai ją iškvietė į raštinę dėl tėtės, ir pasijuntu kaip paskutinis šūdžius.

Ji dar negrįžusi, kai ir pats einu į raštinę skaityti ryto pranešimų ir panašiai prieš pirmą pamoką. Nuėjęs išvystu ją, stovinčią priešais direktoriaus stalą, sukryžiavusią rankas ant krūtinės, o direktorius su pavaduotoju įsitempę į ją žiūri. Sekundėlę man neramiai dingteli, kad nutiko kas nors baisaus.

Atsigręžusi ji pamato mane.

– Tegu Kaplanas daro.

Prieinu prie jos.

- Tokia tradicija, - sako direktorius, - dėl...

- Bet aš negaliu, o Kaplanas mielai sutiktų.

- Tai žinoma, - sakau. - O ką reikia daryti?

Jis vėl prabyla:

- Mokyklos baigimo proga tradiciškai kalbą sako pavyzdingas abiturientas.

Pasisuku į Miną, bet ji į mane nežiūri. Tada ima man labai suprantamai kalbėti apie demokratiją ir liaudies balsą.

Direktorius atsidūsta.

- Tai gal siūlai, kad surengtume balsavimą, kas sakys kalbą mokyklos baigimo proga?

- Manau, kad jau balsavome. Kaplanas klasės seniūnas. Tegu ir sako kalbą.

Į klasės seniūnusėjau susiginčijęs su Kvinu. Manau, visiems aišku. Vienintelės mano pareigos - rytiniai pranešimai ir vadovauti sirgaliams.

- Šioji kalba - paprastai garbės reikalas, ir idealu atveju, - jis sužiūra į mus abu: Miną su berankoviu megztuku, susidėjusią rankas palei krūtinę, ir mane su mokyklos futbolo marškinėliais, ko gero, žvelgiantį tuščiai. Suvokęs, kad kramtau gumą, staigiai nuryju, - jai reikėtų tam tikro tono.

Mina palaukia manęs, kol suskaitau pranešimus. Mudviem grįžtant į klasę ji sako:

- Tu iškėlei kumštį. Pranešdamas šachmatų turnyro laimėtoją.

- Ir?

– Taigi vis tiek niekas nemato. Tik girdi. – Jos balse girdėti šypsnyš. – Nė nežinojau, kad tu toks šachmatų aistruolis.

Stumteliu ją.

– Ir pats nepajutau, kad iškėliau, – atsakau.

Ji šypsosi sau po nosimi.

– Ir baik į mane spoksoti, – priduriu.

– Gerai, – atsako ji ir pasuka už kampo eiti į matematikos kabinetą nė neatsisveikinusi, nors manęs laukia kita pamoka.

– Ir aš visai nenoriu sakyti mokyklos baigimo kalbos! – šūkteliu pavymui.

– Nėra ramybės karūnuotai galvai, – atšauna.

Dar keletą savaitių vienas kitą erzinome dėl baigiamosios kalbos. Pažadėjau perskaityti, jeigu parašys ji, o ji pareiškė, kad neturi ką pasakyti apie mūsų mokyklą nei apie žmones joje. Aš pasakiau, kad taip kalbėti negražu ir pasipūtėliška, o ji tada prisimerkusi paklausė, ar apie daug žmonių galėčiau pasakyti ką nors gero. Atsisėdęs pabandžiau parašyti bent po vieną gerą dalyką apie mūsų laidos moksleivius. Bet po kokio penkiasdešimto sakinio pavargau. Man tai atrodė visai įspūdinga, tačiau ji tik nusijuokė. Negi dabar per mokyklos baigimo šventę pasakosi, kaip Džeimis Garitis tau kažkada palaikė duris, kai vėlavai į pamoką, sakė ji. Aš atkirtau, kad parašyčiau ištis gražią kalbą apie ją, Kvina ar net Holisę ir kad pati mokyklos baigimo kalba – nesąmonė. Būtų kur kas paprasčiau, jei visiems leistų pasakyti ką nors gero apie gerai pažįstamą

moksleivį, ir baigta. Jai tai patiko. Lyg suteiktum visiems šansą, pasakė. Nelabai supratau, todėl paaiškino:

– Įsivaizduok, visai baigia užsiverti durys, tai paskutinis tavo šansas. Ką dar norėtum pasakyti?

Na, taip ir sumąstėme tą dalyką. Manau, direktoriui buvo taip nusibodę apie tai kalbėti, kad ir sutiko.

Savo dalį filmuoju birželio pirmąją – šortų ir trumpų rankovių oras, dangus žydriausias. Nusifilmavęs grįžtu į mokyklos kavinę ir suku tiesiai prie stalų lauke. Visi ten, kur ir visada, o Mina su knyga tolėliau ant suoliuko.

– Kaplai! – sušunka Kvinas, eidamas prie Minos suoliuko pamocu jam.

– Tu lauke, – sakau jai.

– Graži diena, – atsako nepakeldama akių nuo teksto.

– Nagi. – Paimu jai iš rankų knygą, nors žinau, kad ją tai suerzins. Sykį vaikystėje prie ežero nusiųdžiau jos knygą ant smėlio, tai ji paskui su manimi nešnekėjo keletą dienų.

– Atiduok.

– Ir atiduosiu. Juk pats skaityti nemoku.

– Cha, cha.

– Einam, pavalgysi su mumis.

Ji sukryžiuoja rankas, tada – kojas.

– Taigi nenumirsi. Pietų metas. Puiki diena. Net tave iš bibliotekos išviliojo. Eikš pabendrauti. – Žengiu žingsnį atbulomis draugų link su jos knyga.

– Kaplai! – vėl surinka Kvinas. – Baik ten flirtuoti!

Mina vos pastebimai šypteli. Iš tiesų tai tik suspaudžia lūpas.

– Kaip ketini kitąmet Jeilyje megzti pažintis, jei nepabandysi dabar? – klausiu.

Akimirką atrodo, kad ji tuoj ims šaukti. Bet tada ramiai tepasako:

– Kad, ko gero, man su jais šaukštai po pietų. Nemanai?

– Mina, ar jis prie tavęs pristojęs? Gal nori, kad sumuščiau? – šūkteli Kvinas.

Tada ji nusijuokia, pasilenkia man per petį, ko gero, pažvelgia į Holisę, turbūt sėdinčią stalo gale, apsuptą gerbėjų. Tiksliai nežinau. Tuo metu mudu buvome apsimykę, tad stengiausi tiesiai į ją nežiūrėti, nebent akies krašteliu, nemačiomis. Tai visai nesunku dėl jos plaukų – ilgų ir rausvų, visada švytuojančių į vieną ar į kitą pusę.

Mina pamato ją ar dar ką grėsminga, nes papurto galvą.

Ištiesiu jai knygą. Kai ją paima, sugriebiu jos kuprinės dirželį ir trukteliu prie kitų, tad tenka eiti man iš paskos atbulai.

2

Mina

Kaplanas mane visur vedžiojasi. Kai buvome maži, jis fiziškai mane tempdavosi į vandenį prie kopų, į pusnis žiemą, kai atšaukdavo pamokas, į siaubo filmus, kol dar nebuvo septyniolikos, į salės vidurį per šokius, o galiausiai ėmė mane traukti vien dėl to, kad jis toks. Kadangi ilgaiui Kaplanas pasidarė nepakenčiamai tobulos fizinės formos ir sportiškiausias vaikiną pasaulyje, man nebeliko nieko kito, kaip tik pradėti vaikščioti į futbolo rungtynes. Visada sėdėdavau prie jo mamos ir broliuko tribūnose virš moksleivių sekcijos, o tarp mūsų visi ošte ošdavo – merginos, išsipaišiusios jo numerį ant skruostų, vaikinai, skanduojujantys „O Kaplanai! Mano kapitone!“. Apsvaigę, laimingi, kad dalyvauja. Aš tarsi ir nedalyvavau, tik žiūrėdavau, ir tai jau šis tas. Jis tarsi magnetas. Ar saulė. Būtų buvę dar neįaučiau, jei būčiau tokia vienintelė, bet visi, atrodo, sukasi aplink jį. Aplink šviesią ir karštą saulę, ar kaip ten sakoma.

Kartais būdavo malonu, kartais – nelabai. Vieną iš tų vėlyvo pavasario ištis šiltų dienų, maždaug tada, kai sukome tuos nelemtus filmukus, jis atėmė iš manęs knygą ir privertė

pietauti su jo draugeliais. Žinojau, kad taip elgiasi tik dėl to, jog žiūri Holisė, o jie tuo metu buvo apsipykę. Man nepatiko, kad jis manimi taip naudojasi. Pirmiausia dėl to, kad tai nesuveiktų, kadangi jokioje įmanomoje visatoje negalėčiau sukelti kam nors pavydo, juo labiau kėsintis į svetimą bičą. Akivaizdus pokštas – toks pat, kaip kad sėdžiu prie vieno pietų stalo su tokiais kaip Kvinas Amikas ar Holisė Kaningam.

Kai ten nuėjome, atsiėmiau knygą, kad būtų ką veikti rankoms. Visi jau pavalgę. Holisė baigia čiulpti paskutinį ledinuką, nudažiusį visą burną skaisčiai raudonai. Mintyse susilažinu su pačia savimi, kad iki savaitės galo juodu ir vėl susitaisy. Ji užsidėjusi Kvino kepuraitę su snapeliu – tą, kurią jis visada nešioja, su išsiuvinėtu medeliu. Ak, meilė ir karas. Kaplanas atsisėda ir prisitraukia arčiau kažkurio iš vaikinukų apvalgytą sumuštinį.

– Kur buvai? – paklausia kažkas.

– Filmavau savo dalį, – atsako jis pilna burna.

– Negaliu patikėti, kad jį pačiupo Mina, – įsiterpia Kvinas. – Kas dabar apie mane bent ką gero išstենs?

Pažvelgiu į Kaplaną, tas – į Holisę. Ji jo žvilgsnį atremia tuščiu dėbtelėjimu, burnoje – vis dar tas čiulpinukas. Gal čia reikėtų patikslinti: Holisė – kraupiausias kada nors gyvenęs žmogus.

– Galiu aš, – pasako ji ir atsisuka į Kviną.

– Tu rimtai, Hole?

Ji nukramto paskutinius čiulpinuko likučius, mesteli jam pliką pagaliuką, ir viena jos draugė beviltiškai į ją pažvelgia. Ko gero, Holisė ką tik apsisprendė, apie ką kalbės filmuke.

– O ką? Koks skirtumas? – Ji sekundėlę pažvelgia į Kaplaną, tada į mane.

Visada pasijuntu nejaukiai, kai ilgai stebiu kitus iš šalies – ramiai ir nematoma, – o tada staiga kažkas nusprendžia pažvelgti į mane. Dėl to ir aktoriai nežiūri tiesiai į kamerą, nebent tyčia nori sukelti šiurpą.

– Mina, – kreipiasi Holisė, lyg ką tik pastebėjusi mane čia stovinčią, – penktadienį mano gimtadienis.

– O, – atsakau. – Su artėjančiu.

– Ne, – nusijuokia ji. – Bet ir įdomi tu. Ne, rengiu gimtadienio šventę. Mama ruošia namie. Ar ateisi?

Įsistebeiliju į ją.

– Na, gerai, taip...

– Tik jau neik per prievartą, – atsako ji.

– Ne, taip, mielai ateisiu. Ačiū.

Pasigirsta skambutis, Kaplanas pasilenkia nuo žemės pakelti nukritusio čiulpinuko pagaliuko. Tada nueina prie šiukšliadėžių, o Holisė atsidūsta, atsistoja ir patraukia jam iš paskos.

– Tie man jau atsibodo, – tarsteli Kvinas tarsį niekam konkrečiai, o aš tiesiog plaukiu su tuo jų pašnekesiu pasroviui. Visi lyg ir pritaria, bet vis tiek akies krašteliu stebi juodu, stoviniuojančius prie šiukšliadėžių, ryškiai apšviestus saulės, vėjo taršomais raudonais ir auksiniais plaukais – gražu.

Kai visi susispiečiame, bandydami prasibrauti pro kavinės duris, susiliečiu su viena iš Holisės draugių, Beka – ta, kuri norėjo, kad Holisė apie ją pasakotų pabaigtuvių filmuke.

Ji mane nužvelgia neįprastai ir pernelyg bjauriai, tad paspartinu žingsnį. Koridoriuje stabteliu užsirišti batraiščių, ir ji į mane atsitrenkia iš nugaros. Praeidama burbteli: „Gulėt, šuniuk“, – tarsi draugėms. Parkrentu ant rankų ir kelių, tada per sekundę nutaisau neutralią išraišką, atsistuju ir nužingsniuojau į fiziką.

Kurį laiką vidurinėje praeidamos panos man vis sakydavo: „Au, au!“ Maniau, gal dėl to, kad mane laiko nevykėle ar neišvaizdžia, bet tiksliai nežinojau, tad ir nesukau galvos. Tiesiog pradėjau vaikščioti su ausinėmis. Tai puikiai atitiko tuomet dar šviežią mano nuostatą į nieką nežiūrėti ir nieko nekalbinti, jei tik nėra mirtinos būtinybės. Mane tiek metų kankino, kam nuolat keliu ranką, kam siekiu pasirodyti ar atskleisti savo žinias, o kai paskui nusprendžiau nutilti ir tapti nematoma, ėmė dar labiau neapkęsti. Būtų buvę galima skaniai pasijuokti iš tokios veidmainystės, tik kad buvau tokios būklės, jog juoktis tikrai nesinorėjo.

Pirmąsyk tą „au, au“ išgirdau aštuntoje klasėje mergaičių tualete, buvo praėję keli mėnesiai, kai buvau nutilusi.

– Mina Stern sekioja Kaplanui Luisui iš paskos kaip šunytis.

Kai panos išėjo, išlindau iš savo kabinos, tuo pat metu išėjo ir Lorena Daniels. Vaikystėje neretai kartu žaisdavome, nes mūsų mamos draugavo ir gyveno kaimynystėje. Tada mirė mano tėtė, mama pasidarė keista, o kartu su ja, ko gero, ir aš. Be to, Lorena išsikraustė. Tiesa, per pamokas vis tiek kai kada sėdėdavome kartu. Ji nešiojo storastiklius akinius raudonais rėmeliais, ir už tai jai nemažai kliūdavo, tačiau taip jų ir nepasikeitė, neišgijo lęšių. Pavydėjau jai tvirtybės. Ji buvo tyli ir sumani, aš vis pagalvodavau, ar nebūtų smagu

mušiem susidraugauti rimtai, bet jai, atrodo, geriausia, kai niekas prie jos nelenda. Ko gero, ir man panašiai.

– Jos taip iš pavydo, – pasakė ji plaudamasi rankas, nė nepažvelgusi į mane, – ir aš už tai jaučiausi dėkinga, nes buvau apsiašarojusi.

– Ką? Taip ir yra. Jį beviltiškai įsižiūrėjusi ta braškinė bandelė. Pati pasakė prieš tau užeinant.

Ta ironiška pravardė nelabai tikusi, nes Holisė – gerų metro septyniasdešimt penkių.

– Ir, jei atvirai, jis pats paskui tave sekioja.

Taip, laikas turėtų užgydyti žaizdas, bet tas prisiminimas metams bėgant tik stiprėjo, apaugo aštriais kampais, nes tada pirmąsyk suvokiau tiesą: leisdama laiką su Kaplanu aš nei protingesnė, nei geresnė. Anaipol – dėl kontrasto darau tik blankesnė. Be to, buvau ne vienintelė, mananti, kad stebuklas, jog jis nori su manimi draugauti.

Visą vaikystę gražiai pradragavome tik jo dėka. Jis nė sykio – net vidurinės mokyklos pragare – nesiliovė norėjęs mane koridoriuose sveikinti įmantriai paspausdamas ranką, nebandė slėpti mūsų draugystės. Niekada per visą paauglystę jam netoptelėjo, kad pačiam gal būtų patogiau šiame pasaulyje suktis palikus mane ar bent jau nesitampant manęs į visus gyvenimo įvykius. Jis to nepadarė. Kaplanas elgiasi kaip nori ir labai retai susimąsto, ką pamanyt kiti. Mūsų antrųjų metų vidurinėje pavasarį jis kažką pasitempė ir negalėjo bėgioti kroso. Iš nuobodulio, smalsumo ir, nepabijokime to žodžio, tikro polinkio būti dėmesio centre jis dalyvavo spektaklio – pasitaikyk tu man taip, „Romeo ir Džuljetos“ – perklausoje. Ir, aišku, sublizgėjo, aišku, visus uždegė, ir vaidinimas, be abejo, išėjo šaunus.

Per perklausą jis išsitiesino suglamžytą tekstą ir pasidėjo ant žemės prie kojų, jei kartais pamirštų. Režisierius pastebėjo, jog jis kartkartėmis žvilgčioja į tekstą, kurį jam buvau surašiusi, kad lengviau įsivažiuotų į ritmą. Tada Kaplano paklausė, iš kur sužinojęs apie jambinį pentametra, o tas atsakė nenučiuokias, kas tai per daiktas, ir pridūrė, kad jam padėjo ruoštis draugė. Kai jis gavo vaidmenį, manęs paklausė, ar nenorėčiau būti vaidinimo dramaturge. Teko pažiūrėti, ką tas terminas reiškia. Galiausiai atsisakiau, nes pamaniau, kad reikės labai daug bendrauti su kitais, tačiau sutikau atspausdinti keletą paaiškinamųjų lapų apie metriką ir gražiąją Veroną Italijoje, ir juos jie išdalijo aktoriams per pirmą repeticiją.

Tą pavasarį mudu su Kaplanu labai daug kartu mokėmės tekstus. Stovėti scenoje kaip filmų žvaigždė jis mokėjo iš prigimties, o štai dėl žodžių, jų reikšmės ir įsiminimo prireikė manęs. Čia turbūt vienintelė Kaplano silpnesnioji vieta – kad gal jis ne toks sumanus. Gal dėl to, kad kadaise, prieš milijoną metų, jam lėčiau sekėsi išmokti skaityti. Pamenu, kaip apstulbusi stebėjau jį dirbantį, įsitempusį, užsispyrusį, besistengiantį viską įsiminti ir paskui tiksliai pakartoti.

Kaip, mažiau, gali būti, kad tu – šis vienas žmogus, talpinantis tūkstantį skirtingų asmenybių? Kaip gali būti, kad tu būsi mokyklos futbolo komandos kapitonas, išleis-tuvių karaliumi, aiškiausiai kada nors tapsi studentų brolijos vadovu, bet štai čia guli ant mano kambario grindų, kali Šekspyrą, sukišęs veidą į mano kilimą, ir klausinėji manęs, ką žvaigždės mums išpranašauti gali?